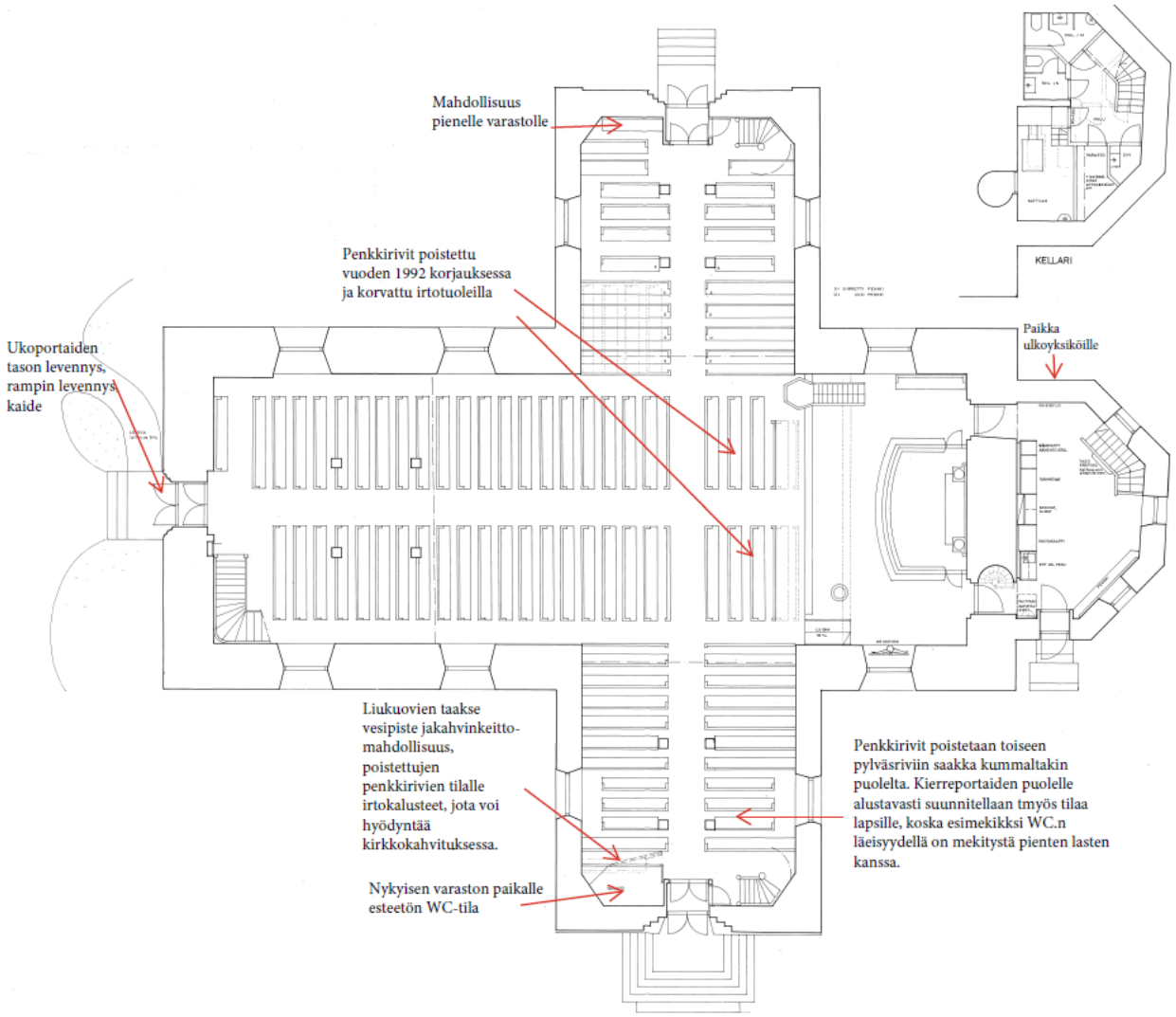
PYHÄN LAURIN KIRKON KEHITTÄMISSUOSITUS

Lämmitysjärjestelmän muutos ja kirkkotilan toiminnallinen kehittäminen

Alustava toiminnallinen tavoitetila ja muutosalueet. Kuvan merkinnät ovat hankesuunnitteluvaiheen luonnoksia.

Janakkalan seurakunta
Ensimmäinen luonnos 4.10.2026

Tiivistelmä

Pyhän Laurin kirkon kehittämishankkeen käynnistävä tekijä on lämmitysjärjestelmän välttämätön uudistaminen. Nykyinen öljylämmitykseen perustuva järjestelmä on ylittänyt teknisen käyttöikänsä ja siinä ilmenee toistuvia pieniä vikoja. Uudistaminen liittyy lisäksi evankelis-luterilaisen kirkon hiilineutraaliustavoitteeseen vuodelle 2030.

Hankkeen kiinteistökehityksellinen mahdollisuus syntyy siitä, että samalla käyttökatkolla voidaan parantaa kirkon esteettömyyttä, toiminnallisuutta, turvallisuutta ja käyttäjäkokemusta. Tavoitetilassa kirkkoon toteutetaan uudistettu lämmitysjärjestelmä, esteetön yleisö-wc, kirkkokahveja palveleva vesipiste tai jakelukeittiö, avoin lasten alue, nykyistä toimivampi säilytys sekä pääsisäänkäynnin esteettömyyttä parantavia muutoksia. Lisäksi arvioidaan sisäpintojen kunnostus, valaistus, kattokruunujen mahdollinen sähköistäminen sekä tarvittavat sähkö- ja AV-tekniset työt.

Suosituksen ydin

Pakollista lämmitysuudistusta ei toteuteta erillisenä laitevaihtona, vaan hallittuna kokonaisuutena, jossa tekniset, toiminnalliset ja suojelulliset tavoitteet sovitetaan yhteen. Suositeltava vaihtoehto on kokonaisvaltainen mutta hienovarainen toiminnallinen peruskorjaus.

1 Johdanto

Tämän raportin tavoitteena on kuvata Pyhän Laurin kirkon kehittämisen lähtökohdat, nykytila, tavoitetila ja vaihtoehdot sekä esittää ensimmäinen kehittämissuositus. Raportti on hankesuunnitteluvaiheen työasiakirja ja samalla kiinteistökehitysopintojen kehittämistehtävän raportti. Kustannusarvio, lopulliset tekniset ratkaisut ja viranomaiskannanotot täydentävät raporttia suunnittelun edetessä.

Kehittämiskysymys on: miten välttämättömän lämmitysjärjestelmän uudistamisen yhteydessä voidaan parantaa Pyhän Laurin kirkon toiminnallisuutta, esteettömyyttä ja käyttäjäkokemusta siten, että rakennuksen historialliset ja suojelulliset arvot säilyvät?

2 Historiallinen kehityskaari

Pyhän Laurin kirkko on keskiaikainen harmaakivikirkko, jonka rakentuminen ja käyttö ovat muuttuneet vuosisatojen aikana. Rakennuksen säilyminen elävänä kirkkotilana on edellyttänyt toistuvia teknisiä ja toiminnallisia ratkaisuja.

Ajankohta	Keskeinen muutos
1500-luku	Keskiaikainen kivikirkko; alkuperäinen runkohuone oli nykyistä suppeampi.
1600-luku	Saarnatuoli valmistui vaiheittain 1660-luvulla. Sisustukseen liittyy useita historiallisia värikerrostumia.
1839–1840	Itäpäätyyn rakennettiin nykyinen sakaristo.
1848–1849	Kirkko laajennettiin ristikirkoksi. Nykyiset sakarat ovat tämän kehitysvaiheen keskeinen osa.
1892	Kirkkoon toteutettiin kamiinalämmitys. Lämmityksen ja tiiviyden parantamista käsiteltiin jo tuolloin laajana kokonaisuutena.
1933	Kirkko sähköistettiin, sisätiloja maalattiin ja lämmitystä uudistettiin. Eteläsakaraan hahmoteltiin myös seurakuntasalikäyttöä.
1982	Kirkossa toteutettiin peruskorjaus. Vuoden 1982 työselostus kuuluu hankkeen historialliseen lähtöaineistoon; nykyisen lämmitysjärjestelmän keskeiset osat ovat tältä korjauskaudelta.
1992–1993	Laaja peruskorjaus: rakenteita, lattioita, urkuparvea, ikkunoita, ovia, penkkejä, sähköä, valaistusta ja turvallisuusjärjestelmiä käsiteltiin kokonaisuutena.
2026–	Lämmitysjärjestelmän muutos- ja sisätilahanke: tekniikka, esteettömyys ja toiminnallisuus yhdistetään.

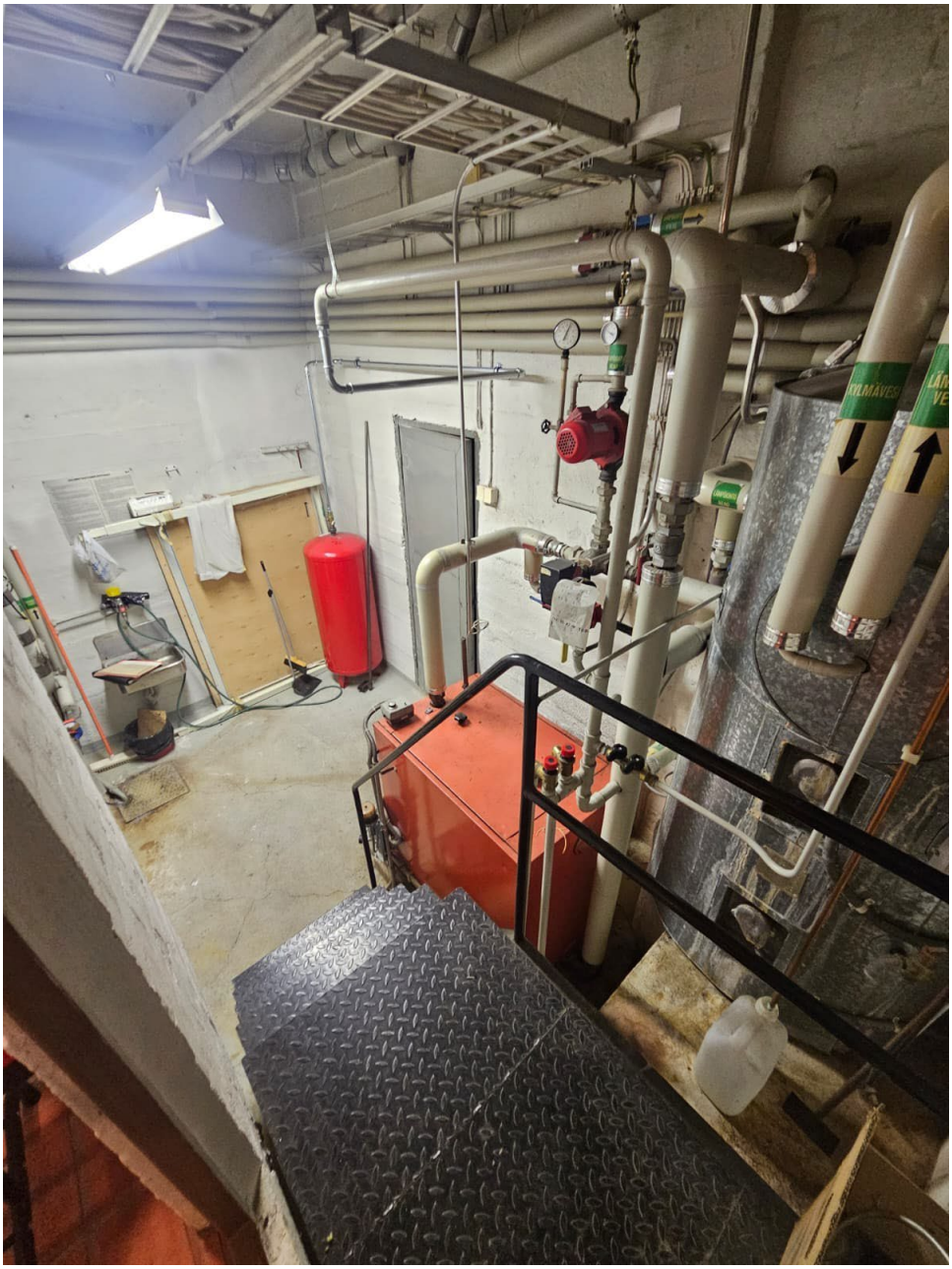
Historia kohtaa nykyhetken

Sakaran käyttäminen seurakunnalliseen kokoontumiseen ei ole uusi ajatus. Vuoden 1933 suunnitelmissa eteläsakaraan hahmoteltiin seurakuntasalia. Nykyinen kirkkokahvialue jatkaa samaa toiminnallista ajatusta kevyempänä ja muuntojoustavana ratkaisuna.

3 Nykytilanne

3.1 Tekninen nykytila

Kirkon lämmönlähde on öljy, ja keskeiset lämmityslaitteet ovat teknisen käyttöikänsä päässä. Järjestelmässä ilmenee jatkuvasti pieniä vikoja. Tekninen tila sijaitsee sakastin kellarissa, jossa nykyiset laitteet, putkistot ja kulkuyhteydet asettavat reunaehdot uuden ratkaisun mitoitukselle, asentamiselle ja huollolle.

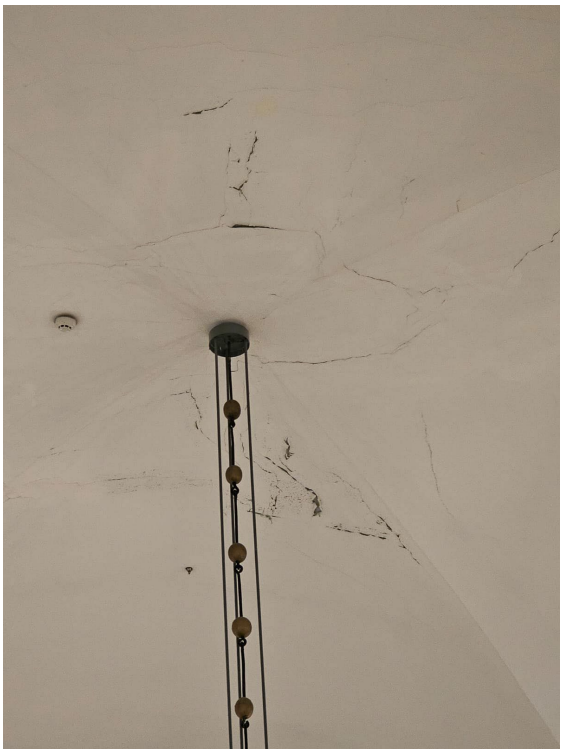

Nykyinen tekninen tila sakastin kellarissa. Uuden järjestelmän suunnittelussa on ratkaistava laitteiden sijoitus, huollettavuus ja yhteydet ulkoyksiköihin.

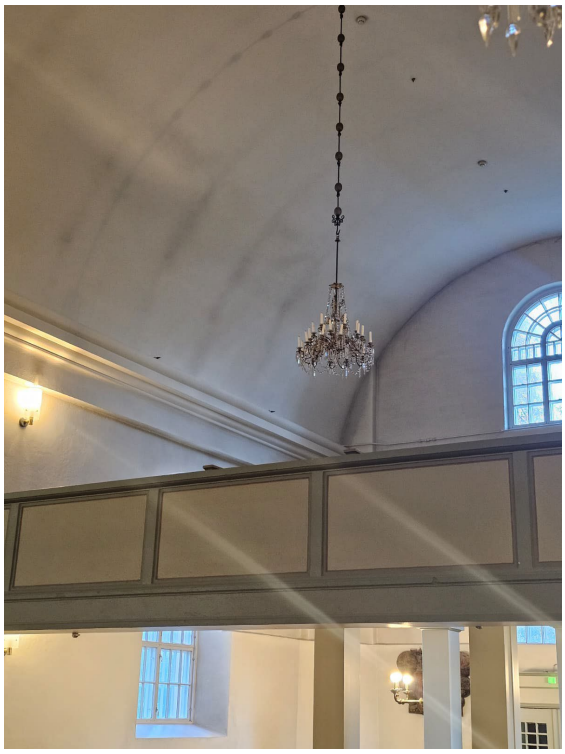
3.2 Sisäpinnat, valaistus ja tekniset järjestelmät

Kirkkosalin katto- ja seinäpinnoilla on havaittavissa likaantumista, halkeamia ja paikallisia pintavaurioita. Kuvien perusteella vaurioiden syytä ei voida päätellä, joten korjaustapa tulee määrittää tutkimusten ja

konservointiasiantuntemuksen perusteella. Samalla on tarkoituksenmukaista tarkastella valaistusta, kattokruunujen mahdollista sähköistämistä sekä sähkö- ja AV-asennusten yhteensovittamista.

Halkeamia ja paikallisia pintavaurioita kattopinnassa.

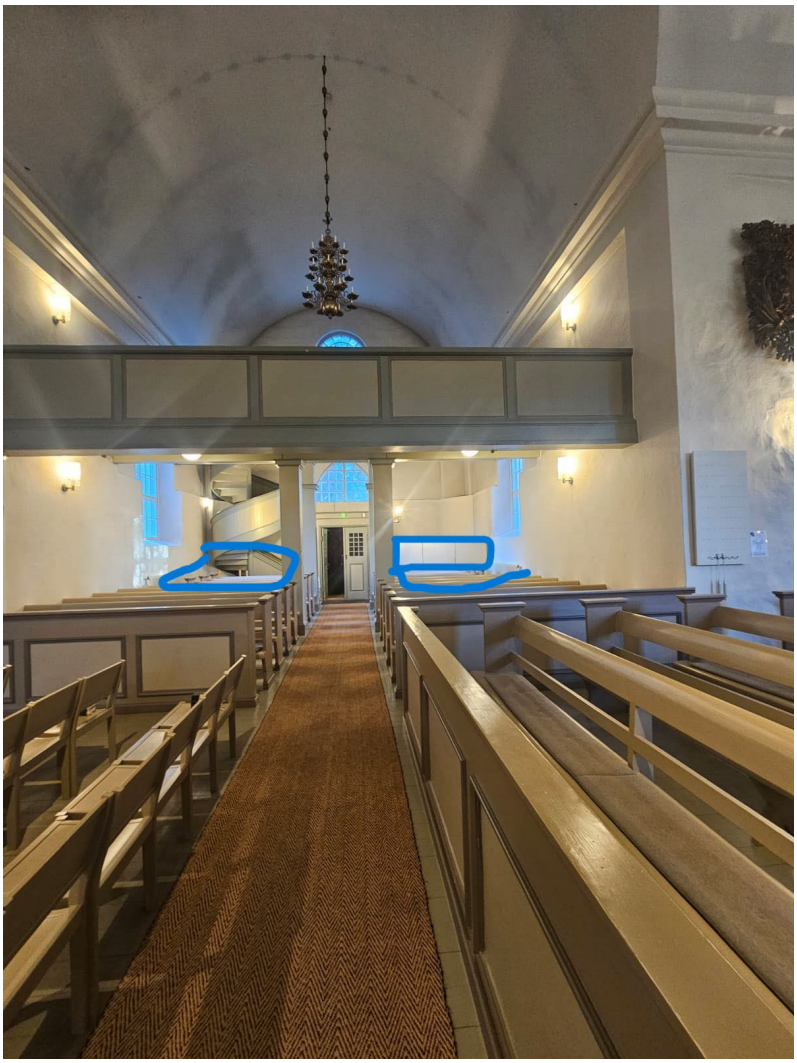
Kattopinnan likaantumista ja sävyeroja.

Kattokruunut ja muu valaistus muodostavat näkyvän osan kirkkotilan historiallista kokonaisuutta. Sähköistämisen toteutettavuus selvitetään.

3.3 Toiminnallinen nykytila

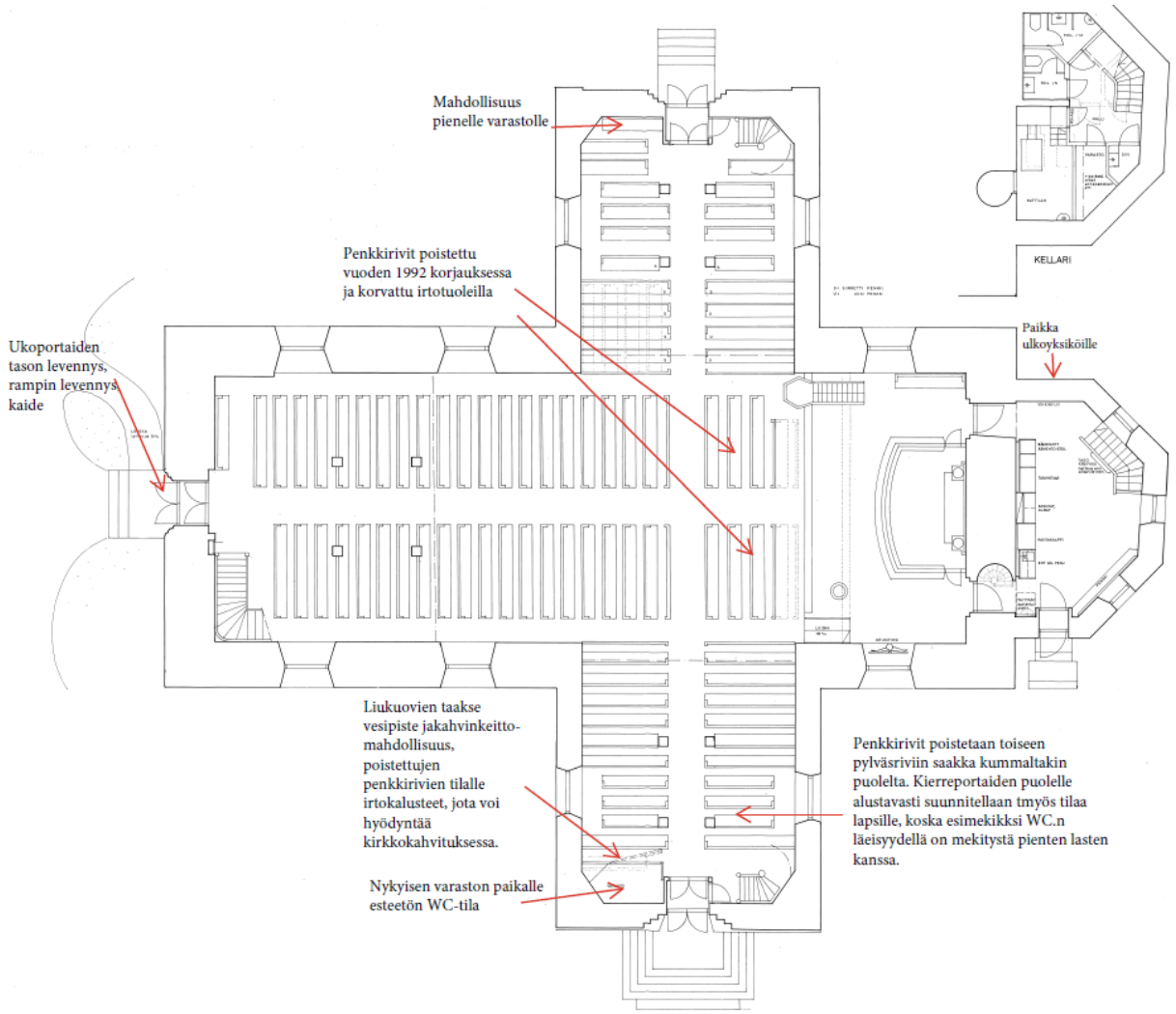
- Kirkossa ei ole yleisölle tarkoitettua esteetöntä WC-tilaa.
- Kirkkokahvien järjestäminen edellyttää nykyistä toimivampaa vesipistettä, jakelua ja muuntojoustavaa kalustusta.
- Pääsisäänkäynnin luiska, tasanne, ovien toiminta ja käsijohteet vaativat kehittämistä.
- Lapsille ei ole omaa avointa toiminta-aluetta kirkkosalin yhteydessä.
- Tavaroiden säilytys on ratkaistava siten, ettei uusi toiminta lisää kirkkotilassa näkyvää irrallista tavaraa.
- Sakarat ovat suurelta osin kiinteää penkkialuetta, vaikka käyttömäärät mahdollistavat osan lyhyistä penkkiriveistä poistamisen.

Eteläsakaran alustava muutosalue: osa lyhyistä penkkiriveistä poistetaan ja tilaa vapautetaan WC- ja kirkkokahvitoiminnoille sekä lasten alueelle

4 Tavoitetila

Tavoitetilassa Pyhän Laurin kirkko säilyy ensisijaisesti jumalanpalvelusten, kirkollisten toimitusten ja musiikkitilaisuuksien kirkkona. Kehittämisessä ei tavoitella kirkkosalin jakamista uusiksi huoneiksi, vaan sakaroiden muuntojoustavaa käyttöä osana yhteistä kirkkotilaa.

Alustava tavoitetila. Nuolimerkinnät osoittavat muutosten tyypin ja sijainnin; ratkaisut tarkentuvat suunnittelussa.

4.1 Uudistettu lämmitysjärjestelmä

Nykyinen öljylämmitykseen perustuva järjestelmä korvataan ilma-vesilämpöpumppujärjestelmällä. Varajärjestelmänä ja huipputehon tuottajana toimii sähkökattila. Ratkaisu tukee hiilineutraaliustavoitetta, parantaa toimintavarmuutta ja vähentää teknisen käyttöikänsä ylittäneen öljylämmitysjärjestelmän vikariskiä. Ilma-vesilämpöpumpun ulkoyksiköille on alustavasti tarkasteltu sijoitusaluetta sakastin läheisyydestä, josta tekniset yhteydet voidaan johtaa kellarin laitetilaan.

Alustava sijoitusalue ilma-vesilämpöpumpun ulkoyksiköille. Jatkosuunnittelussa ratkaistaan laitteiden mitoitus, melu, huolto, perustukset, sulatusvedet ja suojarakenteet.

4.2 Esteetön WC ja kirkkokahvialue

Eteläsakarassa nykyisen varaston paikalle tutkitaan esteetöntä WC-tilaa. Liukuovien taakse suunnitellaan vesipiste tai kevyt jakelukeittiö. Osa penkkiriveistä poistetaan ja alue kalustetaan siirrettävillä tuoleilla ja pöydillä. Näin sama tila palvelee kirkkokahveja, keskustelua, pieniä kokoontumisia ja tarvittaessa kirkkosalin normaalia käyttöä. Tutkitaan mahdollisuutta poistaa kiinteät penkit kokonaan ja korvata irtotuoleilla.

4.3 Lasten avoin toiminta-alue

Eteläsakaraan muodostetaan lapsille avoin toiminta-alue kirkkokahvitilojen läheisyyteen. Aluetta ei eristetä kirkkotilasta. Ratkaisussa painotetaan näköyhteyttä, turvallisuutta, hillittyä kalustusta ja sitä, että tila voidaan tarvittaessa palauttaa muuhun käyttöön. Mikäli kiintopenkkejä poistetaan laajemmin, esimerkiksi perhemessuissa lasten omaa tilaa voidaan siirtää lähemmäs alttaria.

4.4 Sisäänkäynnin esteettömyys

Pääsisäänkäynnin tasannetta ja luiskaa levennetään ja kulkua tuetaan kaiteella tai käsijohteella. Suunnittelussa sovitetaan yhteen ovien turvallinen avautuminen, maaston korot, materiaalit ja kirkon kivijulkisivun suojeluarvot.

Pääsisäänkäynnin esteettömyyden alustava kehittämisalue.

4.5 Säilytys ja muuntojoustavuus

Säilytys suunnitellaan osaksi kokonaisuutta. Tarvittavia säilytettäviä ovat jumalanpalvelusten ja tapahtumien kalusteet, lasten alueen tarvikkeet, kirkkokahvivälineistö, AV-laitteet sekä ylläpidon välineet. Tavoitteena on

suljettu, helposti saavutettava ja kirkkotilan ilmeeseen sovitettu säilytys. Irtokalusteiden määrä ja sijoitus tulee mitoittaa niin, että kulkureitit ja poistumisturvallisuus säilyvät selkeinä.

5 Kehittämisvaihtoehdot

Vaihtoehto	Sisältö	Mahdollisuus	Keskeinen riski
A. Välttämätön tekninen uudistus	Lämmitysjärjestelmä ja sen vaatimat sähkö-, automaatio- ja rakennustekniset muutokset.	Pienin investointi ja suppein muutos.	Toiminnalliset ja esteettömyyden puutteet jäävät; uusi käyttökatko voi myöhemmin olla tarpeen.
B. Tekninen uudistus ja esteettömyys	Vaihtoehto A sekä esteetön WC ja pääsisäänkäynnin parantaminen.	Ratkaisee merkittävimmät saavutettavuuspuutteet.	Kirkkokahvit, lasten alue ja säilytys jäävät osin ratkaisematta.
C. Kokonaisvaltainen toiminnallinen peruskorjaus	Vaihtoehto B sekä kirkkokahvialue, lasten alue, säilytys ja tarkoituksenmukaiset pinta-, valaistus-, sähkö- ja AV-työt.	Yksi käyttökatko, laajin toiminnallinen hyöty ja parempi muuntojoustavuus.	Laajin investointi; vaatii tarkkaa rajausta, kustannusohjausta ja suojelullista yhteensovittamista.

6 Kehittämissuositus

Jatkokehittämisen lähtökohdaksi suositellaan vaihtoehtoa C, kokonaisvaltaista toiminnallista peruskorjausta. Välttämättömän lämmitysjärjestelmän uudistamisen yhteydessä toteutetaan ne toiminnalliset ja tekniset parannukset, jotka on perusteltua tehdä samalla käyttökatkolla ja jotka voidaan sovittaa rakennuksen suojeluarvoihin sekä hankkeen kustannusraamiin.

Suositus ei tarkoita kaikkien alustavien ideoiden automaattista toteuttamista. Hankesuunnittelussa jokaisen osan tarpeellisuus, toteutettavuus, kustannus ja suojelullinen hyväksyttävyys arvioidaan erikseen. Prioriteettijärjestys on: 1) lämmitysjärjestelmä ja turvallinen tekninen toimivuus, 2) esteettömyys ja WC, 3) sakaroiden toiminnallinen käyttö ja säilytys, 4) sisäpinnat, valaistus ja muut samalla käyttökatkolla järkevät korjaukset.

7 Taloudellinen tarkastelu ja herkkyys

Hankkeella ei vielä ole kustannusarviota. Taloudellisen tarkastelun lähtökohtana on valittu ilma-vesilämpöpumppuratkaisu ja sähkökattila varajärjestelmänä. Ensimmäisessä luonnoksessa tarkastelu esitetään laskentakehyksenä, jota täydennetään hankesuunnitelman alustavalla kustannusarviolla sekä järjestelmän mitoitus- ja energiankulutustiedoilla.

Kokonaisuus	Laskentaan tarvittava tieto	Herkkyystekijä
Ilma-vesilämpöpumppu ja sähkökattila	Investointi, lämpöpumppujen ja sähkökattilan mitoitus, sähkönkulutus, huolto ja tekninen käyttöikä	Sähkön hinta, lämpöpumpun hyötysuhde, huipputehon tarve ja investointikustannus
Sisätilamuutokset	WC, vesipiste, kalusteet, säilytys, penkkien muutokset	Laajuus, materiaalit, suojeluratkaisut
Samalla tehtävät korjaukset	Pinnat, valaistus, sähkö, AV, tutkimukset	Vauriolaajuus ja lisätöiden määrä
Rahoitus	Seurakunnan oma rahoitus ja investointien ajoitus	Kustannustason muutos ja hankkeen laajuus

Herkkyystarkastelussa tulee myöhemmin tarkastella vähintään investointikustannuksen, energian hinnan, suunnittelussa valittavan laajuuden vaikutusta elinkaarikustannukseen. Kirkon tapauksessa taloudellista perusteltavuutta arvioidaan erityisesti investointi- ja elinkaarikustannusten, vältettävien korjausten, vikariskiin liittyvien vaikutusten, energiankäytön muutoksen sekä toiminnallisen käyttöarvon kautta.

8 Toimintasuunnitelma

1. Lähtötietojen täydentäminen	Ajantasaiset piirustukset, tutkimukset, rakennushistoriaselvitys, tekniset selvitykset ja käyttäjätarpeet.
2. Hankesuunnitelma ja luonnokset	Laajuus, vaihtoehdot, alustava kustannusarvio, tavoiteaikataulu ja Museoviraston lausunto.
3. Päätöksenteko ja lupa	Kirkkoneuvosto, kirkkovaltuusto ja Kirkkohallituksen lupakäsittely.
4. Toteutussuunnittelu	Arkkitehti-, rakenne-, LVI-, sähkö- ja muut suunnitelmat sekä rakennuslupa.
5. Kilpailutus ja toteutus	Urakoitsijoiden valinta, suojaus- ja väistöjärjestelyt, rakennustyöt ja valvonta.
6. Käyttöönotto	Tarkastukset, henkilöstön opastus, kalustaminen, dokumentointi ja palautteen keruu.

Alustavan projektiaikataulun tavoitteena on rakennustöiden käynnistyminen syksyllä 2027 ja kirkon käyttöönotto pääsiäiseksi 2028. Aikataulu tarkentuu lupa-, suunnittelu- ja kilpailutusvaiheiden edetessä.

9 Riskit ja hallintatoimet

Riski	Hallintatoimi
Suojelullinen yhteensopivuus	Tiivis Museovirastoyhteistyö, rakennushistoriaselvitys ja ratkaisujen vaiheittainen hyväksyttäminen.
Kustannusten nousu	Vaihtoehtojen kustannusvertailu, selkeä priorisointi, suunnitteluvaraus ja muutosten hallinta.
Piilevät vauriot ja lisätyöt	Tarvittavat tutkimukset ennen toteutusta sekä realistinen varaus yllätyksille.
Aikataulu	Päätöspisteiden, lausuntojen, luvan, hankintojen ja väistöjärjestelyjen yhteensovitus.
Toimintakatko	Väistötilat, tapahtumakalenteri, hautaan siunaamiset, konsertit ja viestintä suunnitellaan etukäteen.
Säilytys ja tavaramäärä	Säilytystarpeen inventointi ja kalustesuunnitelma ennen hankintoja.

10 Johtopäätökset

Pyhän Laurin kirkon lämmitysjärjestelmän uudistaminen on välttämätön tekninen ja ilmastotavoitteisiin liittyvä hanke. Hankkeen arvo kasvaa, jos sama käyttökatko hyödynnetään tarkoin rajattuihin toiminnallisiin ja esteettömyyttä parantaviin muutoksiin. Sakarat tarjoavat mahdollisuuden lasten alueelle, kirkkokahveille, esteettömälle WC:lle ja paremmalle säilytykselle ilman, että kirkkosali jaetaan erillisiksi tiloiksi.

Suositeltava etenemistapa on kokonaisvaltainen mutta rakennuksen arvoja kunnioittava peruskorjaus. Lopullinen laajuus määräytyy hankesuunnitelman, kustannusarvion, tutkimusten, Museoviraston lausunnon ja seurakunnan päätöksenteon perusteella.

Lähdeaineisto

- Janakkalan SRK_PLK_Aloituskokous 29.9.2026.
- Pyhän Laurin kirkon korjaushistorian pääkohtia.
- Janakkalan kirkko ja hautausmaa, K. Kerkkonen 1914.
- Janakkalan kirkko, saarnatuolin väritutkimus 1992.
- Janakkalan Pyhän Laurentiuksen kirkko, rakennusselitys 1992.
- Janakkalan Pyhän Laurentiuksen kirkko, sisäpuolen sekä ulkoikkunoiden kunnostus- ja maalaustöiden työselitys 1992.
- Janakkalan Pyhän Laurentiuksen kirkko, sähköselitys 1992.
- Työselostus peruskorjaus 1982.
- Pyhän Laurin kirkon kuntokortti 2022.
- Pyhän Laurin kirkon hankkeen alustava projektiaikataulu 2026.
- Kohdevalokuvat ja alustava muutoksin merkitty pohjapiirustus, Janakkalan seurakunta 2026.